

OPONENTSKÝ POSUDEK

Bc. Tereza Mičiaková: **České spisovatelky jako čtenářky**. Diplomová práce. Ústav historických věd, Fakulta filozofická, Univerzita Pardubice 2025.

Studentka Bc. Tereza Mičiaková se ve své diplomové práci rozhodla zaměřit na čtenářství spisovatelek. Jedná se o téma již zkoumané a zpracovávané. Nicméně autorka si přesto dokázala najít nový inovativní způsob, jak ho zpracovat. Volbu a způsob zpracování tématu tedy hodnotím kladně.

Svoji práci metodologicky ukotvila na metaforické typologii čtenářských figur, jak ji vymezil Alberto Manguel. Dále rozvíjí teze Jiřího Trávnicka, když čtenářskou kulturu zkoumá prostřednictvím socio-demografického profilu a konceptu referenční komunity, a rovněž teze Stefana Bollmanna a J. A. Komenského. Podařilo se jí díky tomu vytvořit zajímavou koncepci práce, v níž sledované spisovatelky a literární osobnosti (například Božena Němcová, Teréza Nováková, Vlasta Javořická, Anna Pammrová, Alice Masaryková, Vlasta Pittnerová) zároveň reprezentují různé společenské vrstvy, vzdělání, ideologické proudy a generační období. To umožňuje sledovat proměny ženského čtenářství a literární aktivity z více perspektiv, od střední a vyšší střední vrstvy přes intelektuální elitu až k lidové kultuře. Výběr není jednostranný, zahrnuje spisovatelky s feministickými ambicemi, konzervativnějšími postoji i autorky s výraznou osobní reflexí svého čtenářství, což přispívá k vyváženosti práce. Poskytuje solidní základ pro kvalitní analýzu a interpretaci.

Autorka pracovala s klíčovými sekundárními studii a monografiemi zaměřenými na gender history, literární historii i sociální dějiny (Milena Lenderová, Stefan Bollmann, Jaroslava Janáčková, Marta Zahradníková, atd.), které umožnily práci kontextualizovat a postavit na solidních teoretických základech. Pracovala rovněž s relevantními zahraničními díly (např. Brayman Hackel & Kelly, Manguel, Woolf, Pearson, Lyons), což jí umožnilo reflektovat téma v širším kontextu.

Autorka svou práci založila na zajímavém a rozsáhlém pramenném materiálu. Využila nejen originální archivní materiály (osobní pozůstalosti v Památníku národního písemnictví a regionálních archivech), ale i rozsáhlé edice korespondence, deníků a vzpomínek, které jsou pro tematiku osobního čtenářství a literárních návyků nepostradatelné. V této souvislosti bych si dovolila drobnou výtku: Domnívám se, že z hlediska práce s osobními prameny by bylo užitečné výslovněji uvést klíčové metodologické zdroje a reflexi práce s korespondencí, deníky a autobiografiemi zejména v kontextu gender history a sociálních dějin nebo i obecně, aby bylo zřejmé, jak autorka přistupovala k analýze ego-dokumentů.

Práce má zajímavou a logicky členěnou strukturu, která je v souladu s její koncepcí. Autorce umožnila dobře uchopit téma a prezentovat odpovědi na sledované výzkumné otázky.

K nejzajímavějším částem předkládané diplomové práce bezesporu patří část nazvaná *Případové studie*. Je rozdělena do tří hlavních kapitol, jež vycházejí z typologie čtenářských figur podle Alberta Manguela, přičemž každý z těchto typů je navíc dále členěn, což si vyžádalo členění na dílčí podkapitoly. Výzkum se primárně zaměřuje na to, jak jsou způsoby čtení a čtenářská identita spojené s životním stylem konkrétních autorek. Přestože se analýza opírá o individuální příběhy, odhaluje i společné rysy a styčné body, které charakterizují všechny čtenářky-spisovatelky. V každém typu jsou zastoupeny tři autorky různých generací, což

umožňuje sledovat vývoj čtenářství v širším časovém rámci. Ráda konstatuji, že autorka po pečlivém výběru devíti spisovatelek různých generací, narozených v období mezi roky 1820 (Božena Němcová) a 1893 (Marie Pujmanová) uplatnila tvořivé čtení a nápaditou interpretaci pramenů a předkládá řadu zajímavých tezí.

Diplomovou práci uzavírá studentka slovy, která shrnují podstatu zkoumaného fenoménu: ženské čtenářství bylo formováno nejen individuálními sklony a možnostmi, ale také životními okolnostmi, tlakem dobových představ, společenských struktur a dostupností literatury. Přes tyto překážky se spisovatelky propracovaly k rozvinutým formám čtenářství, které aktivně ovlivňovaly kulturní prostředí své doby.

Na závěr autorka stručně nastínila možnosti dalšího výzkumu, například rozšíření tématu o čtenářství dalších významných autorek, jako jsou Marie Červinková Riegrová, Anna Lauermannová-Mikschová nebo Marie Majerová. Tento přehled lze vnímat buď jako omluvu za omezený rozsah současné práce, nebo jako příslib budoucích badatelských aktivit. Jeho zařazení do samostatné části vyznívá poněkud nadbytečně, spíše bych doporučila zařazení (možná i ve stručnější podobě) do závěru.

Diplomová práce studentky T. Mičiakové představuje kvalitní a inovativní příspěvek k tématu ženského čtenářství v českých zemích 19. a počátku 20. století.

Mezi drobné nedostatky zmíněné už výše patří:

- Absence výslovnějšího zdůraznění a reflexe metodologie práce s ego-dokumenty (korespondencí, deníky, autobiografiemi), zejména v kontextu gender history a sociálních dějin.
- Mírná nejasnost části, kde je nastíněn možný další výzkum.

Celkově hodnotím práci jako velmi zdařilou a inspirativní, s potenciálem přispět k hlubšímu porozumění ženského čtenářství i literární kultury v daném historickém období. Doporučuji ji k obhajobě a věřím, že její autorka bude v badatelské činnosti pokračovat.

Práci hodnotím **známkou A**.

V Chrudimi, 13. srpna 2025.

Mgr. Jana Stráníková, PhD.